

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการยอมรับของประชาชนในการสร้างโรงงานกำจัด

ขยะชุมชน

Factors Affecting Public Acceptance of the Construction of Community Waste Disposal Plants

อัครกฤษ นุ่นจันทร์

Akarakit Nunchan

นักวิชาการอิสระ

Independent Scholar

Email: akarakit.kob17@gmail.com

Received January 28, 2018; Revised February 19, 2019; Accepted February 28, 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการสร้างพฤติกรรมการยอมรับการสร้างโรงงานกำจัดขยะในชุมชนของประชาชนในจังหวัดสมุทรปราการ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพที่มีการทบทวนเอกสาร จากงานวิจัยและบทความที่เกี่ยวข้อง มีการสัมภาษณ์เชิงลึก การอภิปรายกลุ่มย่อยจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 36 คน มีแบบสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นเครื่องมือที่ผ่านการตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ใช้การวิเคราะห์แบบอุปนัย และใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา เป็นการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงบรรยายทำการจำแนกข้อมูลหาฉันทามติ และนำข้อมูลสรุปเป็นความคิดเห็นของกลุ่ม

ผลการวิจัยพบว่ากระบวนการสร้างพฤติกรรมการยอมรับการสร้างโรงงานกำจัดขยะในชุมชนของประชาชน 1.กำจัดขยะถือว่าเป็นหน้าที่ของทุกคนและทุกฝ่ายที่จะต้องร่วมช่วยดำเนิน ตามกระบวนการในการกำจัดขยะให้ถูกสุขลักษณะ 2.การสร้างความมั่นใจ โดยแสดงให้เห็นถึงความปลอดภัย กระบวนการกำจัด เทคโนโลยีที่ใช้ ประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับชุมชน โรงงานไม่สร้างมลพิษทางกลิ่น เสียง อากาศ น้ำให้กับชุมชน 3.แสดงให้เห็นประโยชน์ส่วนรวมที่เกิดขึ้นจึงเป็นเรื่องสำคัญ 5.ทุกฝ่ายจะต้องบูรณาการร่วมกันถึงจะนำไปสู่การสร้างความรู้ความเข้าใจ เพื่อให้เกิดกระบวนการยอมรับการสร้างโรงงานกำจัดขยะมูลฝอยชุมชนได้

คำสำคัญ: ปัจจัย; การยอมรับของประชาชน; การสร้างโรงงานกำจัดขยะชุมชน

Abstract

The purpose of this research was to study the process of creating acceptance behavior of community waste disposal factories in Samut Prakan Province. Is a qualitative research with document review From research and related articles Have in-depth interviews Small group discussion Out of 36 key informants, the in-depth interview was a tool that has been validated by 5 experts using inductive analysis. And use content analysis It is an analysis of descriptive content, data classification, consensus resolution. And bring the summary information into group comments

The research results were as follows: the process of creating behavior of acceptance of the construction of waste disposal plants in the community of the people 1. Waste disposal is considered as the duty of everyone and all parties to participate in helping to proceed. According to the process of Hygienic waste disposal 2. Building confidence By demonstrating safety Removal process Technology used Benefits to the community The factory does not cause pollution, odor, noise, air, water to the community. 3. Showing the general benefits that will occur is important. 5. All parties must integrate together in order to create knowledge and understanding. To enable the process of accepting the construction of community waste disposal plants.

Keywords: Factors Affecting; Public Acceptance; Construction Waste Disposal Plants

บทนำ

การจัดการขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล” ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) นั้นมีความแตกต่างกันไปในแต่ละท้องถิ่น ทั้งเทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) แต่มีปัญหาการบริหารจัดการขยะ และสิ่งปฏิกูลที่ไม่แตกต่างกันนัก โดยเฉพาะปัญหาปริมาณขยะมูลฝอยที่เพิ่มมากขึ้นจนหลายพื้นที่ไม่สามารถ รองรับปัญหาและแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ การแก้ไขปัญหาแบบทันที่จึงมีข้อจำกัด ทำให้ นับวันปัญหาจะสะสมพอกพูนมากขึ้น ปัญหาส่วนหนึ่งมาจากหน่วยงานผู้ปฏิบัติไม่ได้มี “แผนการศึกษาแก้ไข ปัญหาในระยะยาว” และ “การแก้ไขปัญหาที่ไม่มีการบูรณาการ (Integrated) ในระหว่างหน่วยงานที่ เกี่ยวข้อง” ไม่มีการศึกษาปัญหาให้ถ่องแท้และจัดการแก้ไขต้นตอแห่งสาเหตุของปัญหา ตลอดจนการ วางแผนรองรับผลที่จะเกิดจากเหตุของปัญหาเหล่านั้น โดยเฉพาะ ปัญหาที่ทิ้งขยะที่แทบจะไม่มี อปท. ไต ที่มี ที่ทิ้งขยะหรือกำจัดขยะที่มีประสิทธิภาพสมบูรณ์ เป็นประเด็นที่น่าสนใจที่ ควรศึกษาโดยเร่งด่วนเพื่อนำผล จากการศึกษา นำเสนอหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การศึกษาดังนี้ ควรนำข้อมูลจากบริบทของพื้นที่ ลักษณะทาง ประชากรศาสตร์ ลักษณะทางสังคม

ประเพณีและวัฒนธรรมมาใช้ในการศึกษา พร้อมทั้งเทคโนโลยีที่เหมาะสมในการบริหารจัดการขยะมาใช้ในพื้นที่ดังกล่าว (ญาณกร ให้อายุ และคณะ, 2560)

จังหวัดสมุทรปราการเองก็ประสบปัญหาดังกล่าวเช่นกัน อีกทั้งยังเป็นที่ยอมรับในระบบการฝังกลบอยู่ด้วยกันหลายแห่งทั้งบ่อเก่าและบ่อใหม่ มีผู้ประกอบการหลายราย จากข้อมูลจังหวัดสมุทรปราการเป็นที่ยอมรับมากที่สุดในประเทศไทย หากมีการจัดตั้งโรงงานกำจัดขยะจะเป็นจังหวัดที่เหมาะสมที่สุดในการดำเนินการ แต่ประเด็นทำให้เกิดพฤติกรรมคัดค้าน ทั้งในส่วนของความคิดเห็นของภาคประชาชน และในส่วนของประเด็นการจัดการระบบของผู้จัดตั้งโรงงาน ผู้วิจัยเห็นว่า วาระการจัดการขยะเป็นหน้าที่ของทุกฝ่ายต้องช่วยกันจังหวัดสมุทรปราการเป็นจังหวัดที่จะดำเนินการเป็นต้นแบบให้ประเทศไทย เพื่อศึกษาแนวทางการสร้างกลยุทธ์ที่นำมาใช้ให้มีความถูกต้องเหมาะสมตามหลักวิชาการ และเกิดประโยชน์ร่วมอย่างแท้จริงทั้งสองฝ่าย ซึ่งเป็นผลดีต่อสังคมและประเทศชาติ เรื่องของการยอมรับสิ่งใหม่ จึงเป็นเรื่องของจิตวิทยาทางสังคม ซึ่งจะพบว่า ในตัวตนของแต่ละคน จะมีความสามารถและระดับของการยอมรับสิ่งใหม่ๆ ได้ไม่เหมือนกัน พฤติกรรมยอมรับโรงงานกำจัดขยะมูลฝอยชุมชนเองก็เช่นเดียวกันที่จะเกิดขึ้นได้มี ขั้นตอนในการลงประชามติการยอมรับของประชาชนที่จะต้องมีส่วนใหญ่สนับสนุนให้สร้างจึงจะนำไปสู่การออกใบอนุญาตการก่อสร้างโรงงานดังกล่าวนี้ได้จึงเป็นปัญหาสำคัญที่ทำให้ไม่สามารถ สร้างโรงงานได้เนื่องจากประชาชนมีพฤติกรรมต่อต้าน มูลค่าความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการขาดโอกาส ปัญหาสุขภาพที่จะตามมาหากปล่อยให้ขยะสะสมในปริมาณมากๆ จะมีผลกระทบย้อนกลับมาหาประชาชนในเขตพื้นที่นั้นเอง ผู้วิจัยจึงเห็นว่างานวิจัยนี้เป็นประโยชน์กับทุกพื้นที่โดยเฉพาะชุมชนหนาแน่น หากมีการศึกษา ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อยอมรับของประชาชนในการสร้างโรงงานกำจัดขยะชุมชนจะนำไปสู่องค์ความรู้ที่สามารถนำไปแก้ปัญหาคัดค้านโรงงานกำจัดขยะมูลฝอยชุมชนได้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษากระบวนการสร้างพฤติกรรมยอมรับการสร้างโรงงานกำจัดขยะในชุมชนของประชาชนในจังหวัดสมุทรปราการ

สมมติฐานการวิจัย

องค์ความรู้ (ทัศนคติ ความตระหนัก) ประสบการณ์ และการแสดงออก (พฤติกรรม) ของชุมชนจังหวัดสมุทรปราการ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมยอมรับการตั้งโรงงานกำจัดขยะในชุมชน

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยและพัฒนาการบริหารจัดการขยะในรูปแบบการสร้างโรงงานกำจัดขยะในชุมชนเพื่อสร้างยุทธศาสตร์ “กระบวนการสร้างพฤติกรรมกรยอมรับการสร้างโรงงานกำจัดขยะในชุมชนของประชาชนของจังหวัดสมุทรปราการ” ดังนี้

ขอบเขตเนื้อหา ศึกษาเทคโนโลยีหลักในการกำจัดขยะชุมชนการผลิตพลังงานไฟฟ้าที่ได้จากระบบกำจัดขยะมูลฝอยการกำจัดโดยใช้เตาเผา (Incineration) หรือการเผาด้วยความร้อนสูงและพฤติกรรมกรของประชาชนที่มีต่อการสร้างโรงงานกำจัดขยะในชุมชน เพื่อนำไปวิเคราะห์ลักษณะสภาพปัญหาของพฤติกรรมกรไม่ยอมรับให้มีการสร้างโรงงานกำจัดขยะในชุมชนของประชาชนที่แท้จริง และสภาพลักษณะของแผนการจัดการระบบของโรงงานกำจัดขยะในชุมชน และแนวทางการแก้ไขด้วยยุทธศาสตร์โดยศึกษาจากทฤษฎีทางพฤติกรรมศาสตร์ ทฤษฎีการบริหารการพัฒนา ระเบียบข้อบังคับและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดตั้งโรงงานกำจัดขยะ

ขอบเขตด้านประชากรศึกษา ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ ประชาชนในจังหวัดสมุทรปราการ ผู้บริหารและกำหนดนโยบาย นักวิชาการ ผู้ปฏิบัติตามนโยบาย ตลอดจนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินการบริหารจัดการขยะในรูปแบบการผลผลต่อการสร้างโรงงานกำจัดขยะในชุมชน ในจังหวัดสมุทรปราการ

การทบทวนวรรณกรรม

กระบวนการยอมรับ คือ กระบวนการทางความคิดของบุคคล ในการแสดงพฤติกรรมนับตั้งแต่จากการรับรู้นวัตกรรมใหม่ครั้งแรกไปจนถึงการยอมรับนวัตกรรมใหม่ โดยที่กระบวนการตัดสินใจนั้นมีการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นระบบและต้องอาศัยเวลา

ขั้นตอนในกระบวนการยอมรับ (stage in the adoption process) การยอมรับนวัตกรรมใหม่ (เยาเวพา ชูประภาวรรณ, 2547) เป็นกระบวนการตัดสินใจของผู้บริโภค โดยอาศัยการสื่อสารสนับสนุนซึ่งขั้นตอนในกระบวนการยอมรับประกอบด้วย 5 ขั้นตอนดังนี้

1. การรับรู้ (Awareness) เป็นขั้นแรกที่จะนำไปสู่การยอมรับหรือปฏิเสธนวัตกรรมใหม่ โดยบุคคลรับรู้ว่ามีนวัตกรรมใหม่ครั้งแรก เป็นขั้นตอนของการรับทราบเท่านั้นว่านวัตกรรมได้เกิดขึ้นและมีอยู่จริง แต่ยังไม่ได้รับข้อมูลไม่ครบถ้วน

2. ความสนใจ (Interest) บุคคลเริ่มมีความสนใจ เริ่มค้นหาข้อมูลและเรียนรู้เกี่ยวกับนวัตกรรมนั้นเพิ่มขึ้น พฤติกรรมนี้เป็นไปในลักษณะที่ตั้งใจและใช้กระบวนการคิดมากกว่าขั้นการรับรู้ในขั้นนี้จะทำให้บุคคลได้รับความรู้เกี่ยวกับนวัตกรรมใหม่นั้นมากขึ้น บุคลิกภาพ ค่านิยม สังคมหรือประสบการณ์เก่าๆ จะมีผลต่อบุคคลนั้น และมีผลต่อการติดตามข่าวสาร

3. การประเมิน (Evaluation) เป็นขั้นไตร่ตรอง บุคคลจะนำข้อมูลที่ได้นำมาพิจารณาข้อดีข้อเสีย เพื่อตัดสินใจว่าควรจะทำโครงการใหม่หรือไม่ ขั้นนี้จะแตกต่างจากขั้นอื่นๆ ตรงที่เกิดการตัดสินใจที่จะลองความคิดใหม่ๆ โดยบุคคลมักคิดว่า การใช้สิ่งใหม่ๆ นั้นเป็นการเสี่ยงที่ไม่แน่ใจ ผลที่จะได้รับในขั้นนี้จึงต้องการแรงเสริม (reinforcement) เพื่อสร้างความมั่นใจยิ่งขึ้นว่าสิ่งที่ได้ตัดสินใจทดลองนั้นถูกต้อง โดยการให้คำแนะนำข่าวสารเพื่อประกอบการตัดสินใจ

4. การทดลอง (trial) เป็นขั้นที่บุคคลทดลองนวัตกรรมใหม่ โดยอาจลองปฏิบัติทั้งหมดหรือบางส่วน เพื่อพิสูจน์ประโยชน์ของนวัตกรรมใหม่นั้น และรอดตัดสินใจว่าจะยอมรับนวัตกรรมนั้นหรือไม่ ในขั้นนี้บุคคลจะแสวงหา ข่าวสาร ที่เฉพาะเจาะจงเกี่ยวกับนวัตกรรมใหม่ซึ่งผลทดลองจะมีความสำคัญยิ่งต่อการตัดสินใจ ที่จะปฏิเสธหรือยอมรับต่อไป

5. การยอมรับ (Adoption) เป็นขั้นสุดท้ายในกระบวนการยอมรับ เป็นขั้นที่บุคคลยอมรับนวัตกรรมใหม่ หลังจากได้ทดลองปฏิบัติแล้ว และนำไปปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง หลังจากยอมรับนวัตกรรมแล้ว กลุ่มเป้าหมายจะมีการแสวงหาข่าวสารเพิ่มเติม เพื่อสนับสนุนการตัดสินใจยอมรับ ถ้าข่าวสารที่ได้รับภายหลังมีผลว่าไม่สมควรรับนวัตกรรมนั้น อาจทำให้เกิดพฤติกรรมเลิกยอมรับนวัตกรรมนั้นได้ แต่ถ้าได้รับข่าวสาร ที่ดีภายหลัง อาจจะกลับมา ยอมรับใหม่ได้อีก

พฤติกรรมกรการยอมรับ

Robertson (1970) ได้นำเสนอรูปแบบกระบวนการยอมรับ โดยแบ่งเป็น 6 ขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นรับทราบ (Awareness) เป็นขั้นตอนที่ผู้บริโภครับรู้ว่ามีสินค้าใหม่ในตลาด โดยมีข้อมูลเพียงเล็กน้อย ยังไม่มีทัศนคติใด ๆ ต่อสินค้าใหม่เลย

2. ขั้นความเข้าใจ (Comprehension) เป็นขั้นที่แสดงว่า ผู้บริโภคมีความรู้และความเข้าใจในสินค้าใหม่มากขึ้น ทราบว่าสินค้าใหม่นี้มีประโยชน์อะไร สามารถนำไปใช้ทำอะไรได้บ้าง

3. ขั้นทัศนคติ (attitude) เป็นขั้นที่ผู้บริโภค เริ่มมีความรู้สึกพอใจหรือไม่พอใจต่อสินค้าใหม่ เริ่มมีพฤติกรรมด้านแรงจูงใจ ถ้าผู้บริโภคมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อสินค้าใหม่ จะส่งผลให้สิ้นสุดกระบวนการ

4. ขั้นยืนยัน (confirmation) เป็นขั้นตอนที่ผู้บริโภคมีความเชื่อว่า สินค้าใหม่เหมาะสม และพิจารณาถึงประโยชน์ที่ได้รับ โดยการประเมินจากคุณลักษณะสินค้า

5. ขั้นทดลอง (trial) เป็นขั้นที่ผู้บริโภคมีการทดสอบ หรือทดลองใช้สินค้าใหม่ และพิจารณาถึงประโยชน์ที่ได้รับ ซึ่งในขั้นนี้อาจมีการทดลองใช้งานจริงเพียงบางส่วน หรือทั้งหมดขึ้นอยู่กับลักษณะของสินค้า

6. ขั้นการยอมรับ (adoption) ในขั้นนี้ผู้บริโภคจะตัดสินใจว่าจะใช้หรือไม่ใช้สินค้าใหม่อย่างถาวร ถ้ายังมีการซื้อ ก็แสดงว่ากระบวนการยอมรับสมบูรณ์ การยอมรับ เป็น ขั้น สุดท้าย ในกระบวนการยอมรับ เป็นขั้นที่บุคคลยอมรับนวัตกรรมใหม่ หลังจากได้ทดลองปฏิบัติแล้ว และนำไปปฏิบัติอย่างต่อเนื่องที่ช่วยพัฒนาคุณสมบัติของบุคคล เช่น ความรู้ค่านิยม ทัศนคติทำให้สมาชิกของสังคมได้รับการเปลี่ยนแปลง มีความรู้ความเข้าใจในสิ่งใหม่ๆ ได้ง่าย หลังจากยอมรับนวัตกรรมแล้ว

กลุ่มเป้าหมายจะมีการแสวงหาข่าวสารเพิ่มเติม เพื่อสนับสนุนการตัดสินใจยอมรับ ถ้าข่าวสารที่ได้รับภายหลังมีผลว่าไม่สมควรรับนวัตกรรมนั้น อาจทำให้เกิดพฤติกรรมเลิกยอมรับนวัตกรรมนั้นได้แต่ถ้าได้รับข่าวสาร ที่ดีภายหลัง อาจจะกลับมา ยอมรับใหม่ได้อีก

วิธีการดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้แบบสัมภาษณ์ข้อมูลแบบเจาะลึก (In-Depth Interview) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากโดยเก็บข้อมูลจากตัวแทนผู้บริหาร ผู้ปฏิบัติงาน และผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้อง โดยกำหนดแนวทางการวิจัย ดังนี้

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัยเชิงคุณภาพการกำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) โดยผู้วิจัยได้นำเสนอผู้ให้ข้อมูลสำคัญต่อคณะกรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณา ดังนี้

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) รวมจำนวน 16 คน ประกอบด้วยกลุ่มผู้นำผู้บริหารในจังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 6 คน กลุ่มผู้เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน ผู้นำชุมชน ในจังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 6 คน กลุ่มนักวิชาการ จำนวน 4 คน

การสนทนากลุ่ม (Focus Group) การประชุมสนทนากลุ่ม (Focus Group) ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการประชุมสนทนากลุ่มใน กลุ่มเจ้าหน้าที่ภาครัฐและกลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยใช้วิธีการเก็บข้อมูลด้วยแบบการสังเกต (Observation) เพื่อสังเกตกิจกรรมในการสนทนากลุ่มและการมีส่วนร่วมของผู้ร่วมประชุมสนทนากลุ่ม มีผู้เข้าร่วมจำนวน 20 ท่าน โดยผู้วิจัยเข้าร่วมทำกิจกรรม สังเกต ชักถามข้อมูลที่ยังสงสัยพร้อมกับจดบันทึก โดยเปิดเผยตนเองว่าเป็นนักวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้สร้างแบบสัมภาษณ์ จากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องประกอบ แล้วนำมาเป็นแนวทางในการสัมภาษณ์ และมีการตรวจสอบความแม่นยำตรงของข้อคำถามจากผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่านพบว่าแบบสัมภาษณ์ข้อคำถามสามารถตอบวัตถุประสงค์ได้ครอบคลุม

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ในครั้งนี้เริ่มจากการค้นหาข้อมูลตามเอกสาร บทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Documentary Survey) รวมทั้งหาข้อมูลปัจจุบัน

จากความคิดเห็นของผู้บริหารของรัฐ ผู้ปฏิบัติงาน และผู้เชี่ยวชาญ ประกอบกับข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ได้จากการค้นหาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และจากการทำวิจัยเชิงสำรวจข้อมูล โดยการวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบด้วยวิธีการ (ชาย โพธิ์สิตา, 2554) คือ

1) การวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytical induction) ผู้วิจัยได้สรุปปรากฏการณ์แล้วลงมือสร้างข้อสรุปประเด็นต่างๆ และใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis) เป็นการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงบรรยายโดยการประมวลข้อสรุปที่ได้ในพื้นที่ทำการวิจัย

2) วิเคราะห์ข้อมูลการประชุมกลุ่มสนทนา นำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อทำการจำแนกข้อมูลหาฉันทามติ (Consensus) และนำข้อมูลสรุปเป็นความคิดเห็นของกลุ่มโดยส่วนรวม กระบวนการสร้างพฤติกรรมกรรมการยอมรับการสร้างโรงงานกำจัดขยะในชุมชนของประชาชนจังหวัดสมุทรปราการ โดยพิจารณาจากคำตอบที่ได้ว่ามีความเป็นเอกพันธ์และฉันทามติ (Consensus) ของกลุ่มจากนั้นนำข้อมูลมาเขียนบรรยายสรุปแบบ (จุมพลพูล ภัทรชีวิน, 2548, หน้า 1-16)

เพื่อวิเคราะห์บริบทของจังหวัดสมุทรปราการ และแสวงหาแนวทางในการสร้างพฤติกรรมกรรมการยอมรับการสร้างโรงงานกำจัดขยะในชุมชนของประชาชนในจังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งการวิจัยครั้งนี้มีการสัมภาษณ์ จำนวน 30 คน คัดเลือกโดยเฉพาะเจาะจง

ผลการวิจัย และการอภิปรายผลการวิจัย

กระบวนการสร้างพฤติกรรมกรรมการยอมรับการสร้างโรงงานกำจัดขยะในชุมชนของประชาชนในจังหวัดสมุทรปราการพบว่า ผู้ให้ข้อมูล

“ประชาชนมีความกังวลในการที่จะยอมให้โรงงานกำจัดขยะเกิดขึ้นในบริเวณที่พักอาศัยของตนเอง สิ่งเดียวที่จะทำให้เกิดการยอมรับนั่นก็คือการสร้างความตระหนักรู้ให้เห็นหน้าที่และความรับผิดชอบในฐานะที่ตนเองก็เป็นผู้สร้างขยะการกำจัดขยะไม่ว่าจะนำไปกำจัดที่ไหนก็ตามตนเองก็ต้องให้ความร่วมมือเพราะผลที่เกิดขึ้นจากการไม่กำจัดขยะให้ถูกสุขลักษณะจะนำมาซึ่งปัญหาสุขภาพต่าง ๆ” (นายพัสกร ไยน้อย ปลัด องค์การบริหารส่วนตำบลบางพลีใหญ่ ,สัมภาษณ์) การกำจัดขยะถือว่าเป็นหน้าที่ของทุกคนและทุกฝ่ายที่จะต้องร่วมช่วยดำเนินการตามกระบวนการในการกำจัดขยะให้ถูกสุขลักษณะ การจัดการ ขยะมูลฝอย ประเด็นการมีส่วนร่วมซึ่งมักจะเป็นเป็นปัจจัยสำคัญในการจัดการหลายกรณีนั้น อาจไม่ใช่ประเด็นหลักเท่ากับความคุ้มค่า แต่การมีส่วนร่วมก็มีความสำคัญที่จะช่วยให้เกิด การบูรณาการการทำงานร่วมกัน และช่วยให้เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกันมากขึ้นในการจัดการปัญหา เพราะทุกฝ่ายได้เข้ามามีส่วนร่วมคิด ร่วมดำเนินการ และเมื่อประเมินผล แล้วว่ามีปัญหา ก็จะต้องร่วมกันในการจัดการปัญหาโดยมองว่าเป็นปัญหาร่วมกันที่จะต้องจัดการร่วมกันจึงจะประสบความสำเร็จ(ยุวัฒน์ วุฒิเมธี, ศุภวรรธน์ ภิรมย์ทอง, 2558)

“ที่ผ่านมาผู้ประกอบการบางรายที่รับกำจัดขยะ ได้ดำเนินการไม่เป็นไปตามที่ระบุมีการหลีกเลี่ยง เพื่อลดต้นทุน เช่นในสัญญาแบบกำจัดโดยการเผาที่ไม่ก่อมลพิษแต่หลีกเลี่ยงใช้การฝังกลบแทน ซึ่งจะไปสร้างปัญหาต่อไปในอนาคต ด้วยเหตุนี้ชาวบ้านจึงไม่ไว้วางใจในบริษัทที่รับกำจัดขยะที่มารับสัมปทานกับทาง อบต. การที่จะทำให้ประชาชนหรือชาวบ้านไว้วางใจหรือแสดงพฤติกรรมยอมรับโรงงานกำจัดขยะมูลฝอยชุมชนได้จะต้องสร้างความเชื่อใจให้กับประชาชนให้ได้ เขาจะปลอดภัยหรือไม่หากเกิดโรงงานฯ เขาจะได้ประโยชน์อะไร มลพิษจะไม่เกิดขึ้นในชุมชนของเขาหรือไม่ เป็นต้น” (ส.ต.ต. วีรยุทธ คงไมตรี รองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลบางพลีใหญ่ ,สัมภาษณ์) การสร้างความมั่นใจ โดย

แสดงให้เห็นถึงความปลอดภัย ประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับชุมชน โรงงานไม่สร้างมลพิษทาง กลิ่น เสียง อากาศ น้ำให้กับชุมชน

“หากพูดในมุมมองของผู้บริหารมองว่าการกำจัดขยะโดยการสร้างโรงงานกำจัดขยะมูลฝอยชุมชนเป็นทางเลือกที่ดีที่สุด คือผู้สร้างขยะต้องยอมรับกระบวนการนำไปสู่การกำจัดขยะมูลฝอยชุมชน แต่สิ่งที่เป็นปัญหาคือการสร้างความมั่นใจต่อประชาชนให้เขาเชื่อใจจะต้องสร้างความมั่นใจให้เห็นถึงกระบวนการกำจัด ตั้งแต่การขนย้าย การกำจัดขยะ ส่วนที่เหลือจากการเผาดำเนินการอย่างไร ทั้งกระบวนการ เทคโนโลยีที่ใช้” (นางนิศาชล สิงหศิริ ผู้อำนวยการสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม , สัมภาษณ์) การสร้างพฤติกรรมยอมรับจะต้องสร้างความมั่นใจให้กับประชาชนได้นั้นทั้งกระบวนการกำจัด เทคโนโลยีที่ใช้ จะเป็นหัวใจสำคัญในการนำเสนอให้ประชาชนเกิดการยอมรับ ปัญหาการจัดการขยะในประเทศไทย คณะกรรมการปฏิรูปทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สภาปฏิรูปแห่งชาติ ได้ศึกษาและ พบว่า ปัญหาการจัดการขยะในประเทศไทย ประชาชนมีความเข้าใจเรื่องของเทคโนโลยีการกำจัดขยะน้อยมาก ประชาชนยังยึดติดกับ ภาพเดิมที่ส่วนราชการท้องถิ่นหรือหน่วยงานอื่น ๆ สร้างปัญหาไว้ขณะเดียวกันปัญหาของขยะเพิ่มขึ้นทุกวัน เกิดมลพิษต่อเนื่องจากเทกองขยะทุกวัน การชี้แจงทำความเข้าใจกับประชาชน ผู้นำท้องถิ่น และผู้นำการชุมชน ต้องรอบคอบ นอกจากนั้นผู้นำการชุมชนทั้งหลายในท้องถิ่นควรรับฟังรายละเอียดของโครงการที่เป็นประโยชน์ ต่อชุมชนบ้าง

“ทัศนคติที่เป็นลบมีอยู่ในประชาชนทุกคนอยู่แล้วโดยเฉพาะการไม่ยอมรับโรงงานกำจัดขยะ เพราะทุกคนมองว่าเป็นสิ่งไม่ดี สกปรก น่าเหม็น มีเชื้อโรค แต่ในทางกลับกันตนเองนั้นแหละเป็นผู้ร่วมสร้างขยะในชุมชนเป็นปัญหาใหญ่มากที่จะทำให้ทุกคนยอมรับและเข้าใจ จะต้องใช้ความอดทนสูงมากในการเพียรพยายามสร้างความเข้าใจ เพราะส่วนใหญ่จะพยายามไม่เข้าใจ ให้นำเสนอเทคโนโลยีดีอย่างไรเขาจะตั้งแง่ เสมอ สิ่งที่สื่อสารได้ดีที่สุดคือการแสดงให้เห็นถึงประโยชน์ส่วนรวมที่จะเกิดขึ้นจึงเป็นเรื่องสำคัญ ท้ายที่สุดชุมชนจะได้ประโยชน์จากเรื่องนี้” (บัณฑิต โพธิ์กิ่ง หัวหน้าฝ่ายอนามัยและสิ่งแวดล้อม กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม, การอภิปรายกลุ่มย่อย) การแสดงให้เห็นประโยชน์ส่วนรวมที่จะเกิดขึ้นจึงเป็นเรื่องสำคัญ ท้ายที่สุดชุมชนจะได้ประโยชน์จากเรื่องนี้

“การสร้างความเข้าใจมีสองส่วน หนึ่งคือให้ความรู้กับประชาชนในการคัดแยกขยะที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่จะทำให้ปริมาณขยะลดลงไประดับหนึ่ง หลังจากนั้นต้องให้ความรู้เกี่ยวกับการกำจัดขยะโดยโรงงานกำจัดขยะเป็นทางเลือกที่เหมาะสมกับเวลาและสถานการณ์การเติบโตของขยะที่เพิ่มขึ้นทุกปีทุกครัวเรือน หากไม่มีการกำจัดด้วยวิธีที่เหมาะสมปัญหาขยะล้นเมืองเกิดขึ้นแน่นอน” (นายกจำเริญ สำนานะ นายก อบต.บางไฉลง , สัมภาษณ์) การสร้างความเข้าใจ การสอนวิธีคิดต่อการบริหารขยะในบ้านของตนเองจะทำให้สามารถ ลดปริมาณขยะได้ในระดับหนึ่ง

“ผู้นำมีส่วนสำคัญที่สุดที่จะเชื่อมต่อกับภาครัฐสู่ประชาชนในการสร้างความเข้าใจให้กับประชาชน แต่จะต้องจริงใจต่อการดำเนินกิจกรรม ต้องให้ประชาชนไว้วางใจในการดำเนินนโยบายของ

ท้องถิ่นที่กระทำต่อประชาชน เพราะการกระทำดังกล่าวนี้อยู่ภายใต้การเฝ้ามองของประชาชนผู้นำเอง ต้องร่วมชี้แจงและสร้างความเข้าใจ เพราะในบางครั้งประชาชนอาจจะไม่ชอบแต่ก็ปฏิบัติตามเพราะเชื่อในผู้นำ” (นิคม สมบุญมาก สมาชิกองค์การบริหารส่วนจังหวัดสมุทรปราการ, การอภิปรายกลุ่มย่อย) ผู้นำจะต้องร่วมผลักดันและอธิบายถึงกระบวนการต่างๆที่นำไปสู่การสร้างโรงงานกำจัดขยะชุมชน

ประชาชนจะยอมรับได้ทุกฝ่ายจะต้องบูรณาการร่วมกันในการสร้างความเข้าใจ ให้ความรู้ถึงความจำเป็นในการที่จะต้องสร้างโรงงานกำจัดขยะมูลฝอยชุมชน (เพ็ชรรัตน์ ผิวแดง หัวหน้าฝ่ายอนามัยและสิ่งแวดล้อม รักษาการแทนผู้อำนวยการ กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม องค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้ว, การอภิปรายกลุ่มย่อย); (เยาวรัตน์ คูวีรัตน์ ผู้อำนวยการกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม, การอภิปรายกลุ่มย่อย) ทุกฝ่ายจะต้องบูรณาการร่วมกันถึงจะนำไปสู่การสร้างความรู้ความเข้าใจ เพื่อให้เกิดกระบวนการยอมรับการสร้างโรงงานกำจัดขยะมูลฝอยชุมชน การดำเนินงานแบบบูรณาการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการขยะมูลฝอย เนื่องจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับเรื่องขยะมูลฝอยมีหลายหน่วยงานที่รับผิดชอบหลักและ หน่วยงานสนับสนุน เช่น หน่วยงานที่รับผิดชอบหลัก เช่น กระทรวงมหาดไทย กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ เทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล รวมทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ ได้แก่ กรุงเทพฯ และเมืองพัทยา และหน่วยงานสนับสนุน เช่น กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงพลังงาน ดังนั้น การจัดการขยะมูลฝอยอย่างยั่งยืน จะต้องมีการดำเนินงานแบบบูรณาการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพ

สรุปได้ว่ากระบวนการสร้างพฤติกรรมกรรมการยอมรับการสร้างโรงงานกำจัดขยะในชุมชนของประชาชนในจังหวัดสมุทรปราการ จากการสัมภาษณ์เชิงลึก การอภิปรายกลุ่มย่อย ได้ดังนี้คือ

1.กำจัดขยะถือว่าเป็นหน้าที่ของทุกคนและทุกฝ่ายที่จะต้องร่วมช่วยดำเนินมีปัจจัยหลายด้านที่เป็นตัวเร่งให้เกิดขยะจากน้ำมือของมนุษย์ โดยเฉพาะพฤติกรรมความมั่งง่าย ไม่รู้ร้อนรู้หนาวกับผลพวงที่ตามมาของปัญหาขยะ ความฟุ้งเฟ้อในการอุปโภคบริโภค การใช้ทรัพยากรอย่างไม่รู้คุณค่า การใช้ถุงพลาสติกบรรจุภัณฑ์ต่างๆ ที่เกินความจำเป็น การเติบโตของขยะจึงไม่เคยหยุดนิ่ง สวนทางกับความสามารถในการจัดการขยะที่ยังไล่ตามปัญหาไม่ทันการ ตามกระบวนการในการ กำจัดขยะให้ถูกสุขลักษณะ

2.การสร้างความมั่นใจ โดยแสดงให้เห็นถึงความปลอดภัย กระบวนการกำจัด เทคโนโลยีที่ใช้ ประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับชุมชน โรงงานไม่สร้างมลพิษทาง กลิ่น เสียง อากาศ น้ำให้กับชุมชน โดยสาเหตุหลักน่าจะมาจาก การไม่มีการวิเคราะห์สาเหตุที่แท้จริงของความล้มเหลวในการจัดการขยะ การริเริ่มและพัฒนาโครงการระบบจัดการขยะ นิยมใช้ต้นแบบจากต่างประเทศ ในขณะที่คุณสมบัติของขยะแต่ละประเทศมีความแตกต่างกัน ทั้งในเชิงพฤติกรรมบริโภค วินัยในการคัดแยกขยะจากครัวเรือน สภาพภูมิอากาศ วงจรการเก็บรวบรวมขยะ ฯลฯ ทำให้ระบบที่เลือกใช้มีโอกาสล้มเหลวสูง

นอกจากนี้ โครงการจัดการขยะในประเทศไทยไม่ได้ส่งเสริมตามลำดับความสำคัญในหลัก Waste Management Hierarchy ที่เป็นหลักวิชาการสากล ในการเลือกวิธีกำจัดอย่างเหมาะสมและมีต้นทุนต่ำก่อน เช่น การส่งเสริมการจัดการขยะตามหลัก 3R ก่อนเป็นลำดับแรก แล้วส่งเสริมการเผาในเตาเผาอุตสาหกรรมที่มีความปลอดภัยเป็นลำดับต่อไป ตามด้วยโรงไฟฟ้าขยะและบ่อฝังกลบขยะ เป็น 2 ทางเลือกสุดท้าย แต่ปัจจุบันพบว่า นโยบายส่งเสริมการทำโรงไฟฟ้าขยะที่มีต้นทุนสูงก่อน เป็นต้น

3. การแสดงให้เห็นประโยชน์ส่วนรวมที่จะเกิดขึ้นจึงเป็นเรื่องสำคัญ การสร้างความเข้าใจ การสอนวิธีคิดต่อการบริหารขยะในบ้านของตนเองจะทำให้สามารถ ลดปริมาณขยะได้ในระดับหนึ่ง ท้ายที่สุดชุมชนจะได้ประโยชน์จากเรื่องนี้

4. ผู้นำจะต้องร่วมผลักดันและอธิบายแม้ภารกิจในการจัดเก็บและกำจัดขยะจะเป็นหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐที่ต้องเข้ามาบริหารจัดการ แต่คำถามที่น่าสนใจคือ ประชาชนทุกคนจะมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาได้อย่างไร ในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของต้นทางในการผลิตขยะปัญหาของชุมชนส่วนใหญ่ทั่วประเทศ หลายแห่งอาจเคยอบรมให้ความรู้ด้านการจัดการขยะแก่ชาวบ้านไปแล้ว แต่ยังขาดการขับเคลื่อนในเชิงปฏิบัติ หรือมีการปฏิบัติแบบไม่ต่อเนื่อง ซึ่ง ชาวบ้านกำจัดขยะเอง เผาบ้าง ทิ้งในถุงดำให้เทศบาลจัดเก็บบ้าง หรือบางส่วนก็ทิ้งตามไร่ตามสวน ผู้นำคือผู้ขับเคลื่อนสำคัญ ต่อการสร้างความเข้าใจให้กับประชาชน สำหรับในพื้นที่เขตชุมชนเมือง ประชาชนทั่วไปสามารถมีส่วนร่วมช่วยให้ปัญหาสิ่งแวดล้อมทุเลาลงได้ อาจเริ่มต้นง่ายๆ ด้วยการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมบริโภคในชีวิตประจำวัน ปัจจุบันมีหลายองค์กรหันมาให้ความสนใจในการณรงค์สร้างความตระหนัก ไม่ว่าจะเป็นการลดปริมาณขยะจากการใช้บรรจุภัณฑ์ที่เกินความจำเป็น การใช้กล่องข้าวแทนกล่องโฟม หรือการพกขวดน้ำดื่มส่วนตัวแทนการซื้อน้ำดื่มที่ต้องสิ้นเปลืองแก้วพลาสติกและหลอดดูด สิ่งเหล่านี้เป็นเรื่องใกล้ตัวที่เริ่มต้นลงมือทำได้ทันที และสามารถฝึกให้เป็นนิสัยได้ “Reduce” คือ การลดปริมาณขยะตั้งแต่ต้นทางหลักง่ายๆ ของการลดขยะคือ ไม่จับจ่ายซื้อของที่เกินกว่าจำเป็น โดยเฉพาะอาหารที่บริโภคไม่หมดจะเน่าเสียกลายเป็นขยะ

5. ทุกฝ่ายจะต้องบูรณาการร่วมกันถึงจะนำไปสู่การสร้างความรู้ความเข้าใจ เพื่อให้เกิดกระบวนการยอมรับการสร้างโรงงานกำจัดขยะมูลฝอยชุมชนได้

ข้อเสนอแนะ

1. การจัดการขยะจะหาสถานที่ตั้งได้ยากขึ้นเรื่อยๆ เนื่องจากความเดือดร้อนรำคาญจากการจัดการขยะในปัจจุบันกำลังทำให้ประชาชนและชุมชนไม่เชื่อมั่น และไม่สามารถยอมรับการอยู่ร่วมกับระบบการจัดการขยะได้รวมทั้ง ขาดการประชาสัมพันธ์ให้มีการคัดแยกขยะจากครัวเรือน ขยะทุกชนิดถูกขนรวมกันมาในรถขยะเช่น ขยะอันตราย ขยะอิเล็กทรอนิกส์ เศษอาหาร และถุงพลาสติก ทำให้การบริหารจัดการขยะในขั้นตอนสุดท้ายมีความยุ่งยากและมีต้นทุนที่สูง ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบาย ภาครัฐ

องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นต่าง ๆ จะต้องสร้างความมั่นใจ และต้องใช้ความพยายามค่อนข้างสูงมาก ในการให้หลักประกันต่อความปลอดภัยหากเกิดโรงงานกำจัดขยะมูลฝอยชุมชน ที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จะต้องเน้นการประชาสัมพันธ์สร้างความเข้าใจที่ตรงกันระหว่างปัญหาขยะล้นเมืองกับการเร่งกำจัด ขยะเพื่อป้องกันปัญหาทางด้านสุขภาพรัฐบาลจะต้องมีแผนงานในการสร้างการยอมรับให้กับชุมชนที่ ต้องอาศัยอยู่โดยรอบโรงขยะว่ามีความปลอดภัยและไม่ก่อความเดือดร้อนรำคาญ

2. การสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการจัดบริการสาธารณะระหว่าง องค์การปกครองส่วน ท้องถิ่น และภาคประชาชนให้มีส่วนร่วมในการคิด การวางแผน การปฏิบัติและร่วมกันใช้ประโยชน์ นับเป็นอีกแนวทางหนึ่งในการจัดบริการสาธารณะของท้องถิ่น ที่ได้รับความนิยมน้อยอย่างแพร่หลาย ใน หลายประเทศ อาทิ ญี่ปุ่น ฝรั่งเศส อังกฤษ เป็นต้น สำหรับประเทศไทยนั้น การจัดตั้งองค์กรเครือข่าย ความร่วมมือในการจัดบริการ สาธารณะระหว่างองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ยังมีได้นำมาใช้ให้เกิดผล อย่างเป็นรูปธรรม ทั้งนี้ด้วยข้อจำกัดในทางข้อกฎหมาย และขาดการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจใน แนวทาง ปฏิบัติอย่างเพียงพอ ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบาย ภาครัฐจะต้องเป็นผู้ผลักดันและประสาน ความร่วมมือให้เกิดผลสำเร็จ

เอกสารอ้างอิง

- จุมพลพูล ภัทรชีวิน. (2548). *การวิจัยและพัฒนากระบวนการสร้างความดีมีคุณธรรม*. กรุงเทพฯ: ศูนย์คุณธรรม.
- ชาย โพธิ์ลีตา. (2554). *ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ*. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้ง.
- ญาณกร ไท่ประยูร, วิทยา มีเนตรทิพย์ , จักรพงษ์ เปี่ยมเมตตา, ปณิตภัสร์ พงศ์เศรษฐวราร , อัครกฤต นุ่นจันทร์, ทวีศักดิ์ แสงเงิน, นัฐณภรณ์ เอกนราจินดาวัฒน์. (2560). การบริหารจัดการขยะมูล ฝอยชุมชน โดยองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ. *วารสารสันติ ศึกษาปริทรรศน์ มจร*, 6(3), 908-924.
- นิตาชล สิงหศิริ. (2560). ผู้อำนวยการสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม. *สัมภาษณ์*.
- บัณฑิต โพธิ์กิ่ง. (2560). หัวหน้าฝ่ายอนามัยและสิ่งแวดล้อม กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม. *สัมภาษณ์*.
- พัสกร ไยน้อย. (2560). ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลบางพลีใหญ่. *สัมภาษณ์*.
- เพ็ชรรัตน์ ผิวแดง. (2560). หัวหน้าฝ่ายอนามัยและสิ่งแวดล้อม รักษาการแทนผู้อำนวยการ กอง สาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม องค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้ว. *สัมภาษณ์*.
- ยุวัฒน์ วุฒิเมธี, ศุภวรรณ ภิรมย์ทอง. (2558). การจัดการปัญหาขยะมูลฝอยในชุมชนเทศบาลนคร พระนครศรีอยุธยา. *วารสารสังคมศาสตร์วิชาการ*, 8(2), 7-29.

เยาวพา ชูประภาวรรณ, (2547)การยอมรับนวัตกรรมใหม่. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์

เยาวรัตน์ คู่วิรัตน์. (2560). ผู้อำนวยการกองสาธารณสุขและแวดล้อม. *สัมภาษณ์*.

วีรยุทธ คงไมตรี. (2560). รองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลบางพลีใหญ่. *สัมภาษณ์*.

Robertson, D. (1970). *A Dictionary of Modern Politics*. London: Europe Publication.
